

Audun Vestre

Hvordan 1814 Påvirket 1905

Hvordan hendelsen i 1814 ble brukt i argumentasjon opp mot unionsoppløsningen

Bacheloroppgave i Historie

Veileder: Anne Engelst Nørgaard

Mai 2021

Audun Vestre

Hvordan 1814 Påvirket 1905

Hvordan hendelsen i 1814 ble brukt i argumentasjon
opp mot unionsoppløsningen

Bacheloroppgave i Historie
Veileder: Anne Engelst Nørgaard
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Norsk/Norwegian:

Denne oppgaven kommer til å se på perioden mellom 1875 frem til unionsoppløsningen i 1905, og hvorvidt argumentasjonen i løpet av disse årene utviklet seg i Norge. Spesifikt kommer den til se på hvordan hendelsene i 1814 knyttet til bruddet med Danmark ble brukt i argumentasjon i løpet av disse årene, og hvordan den utviklet seg. Dette kommer til å gjøres med å se på tre av de største riksdekkende avisene i perioden: Dagbladet, Morgenbladet og Aftenposten. Ved å se på februar i 1875, 1885, 1895 og 1905, og se på artiklene som nevner 1814 i løpet av denne måneden, kommer oppgaven til å analysere denne utviklingen. Oppgaven kommer også til å se på hva denne utviklingen har å si i forhold til Norges nasjonale fellesidentitet og dens tilknytning til 1814, og hvorvidt den kan knyttes til argumentasjonen i disse avisene.

Dette kommer til å gjøres i to trinn: Første delen kommer til å ta for seg den historiske bakgrunnen som må legges til grunn for å svare på oppgaven. Altså hendelsene i Norge i 1814 som førte til bruddet med Danmark og inngangen i union med Sverige, hendelsene i 1905, altså hvordan Unionsoppløsningen hendte, og en gjennomgang av hvordan mediebildet utviklet seg i løpet av perioden som skal analyseres. Den andre delen er selve analysen, hvor oppgaven vil gå gjennom artiklene hvor 1814 blir nevnt og analysere hvordan argumentasjonen utvikler seg mellom de årene som skal analyseres og hvordan dette kan knyttes til norsk nasjonal identitet.

English/Engelsk

This thesis will look at the period between 1875 to the dissolution of the union between Norway and Sweden in 1905, and how argumentation during these years changed in Norway. Specifically it will look at the events which took place in 1814 tied to the breakup with Denmark was used in arguments during these years, and how this evolved. The thesis will look at three nationally distributed newspapers of the period: Dagbladet, Morgenbladet and Aftenposten. By looking at February in 1875, 1885, 1895 and 1905, and looking at articles mentioning 1814 during February, the thesis will analyse the evolution of the arguments. The thesis will also look at how this evolution says about Norway's national identity and how it is tied to the events of 1814, and whether this can be tied to the argumentation in these newspapers.

This will be done in two steps: The first part will be the historical background needed to answer the questions of the thesis. It will look at the events in Norway in 1814 that lead to the breakup with Denmark and the entrance into the union with Sweden, the events in 1905 surrounding the dissolution of the union with Sweden, as well as how the media of the time was built and how it evolved during the period. The other part of the thesis is the analysis, where the thesis will go through the articles in which 1814 is mentioned and analyse how the argumentation in these articles evolves between each of the chosen years, and whether this says anything about Norway's national identity.

Innhold

Innledning	3
Tema	3
Kilder	4
Oppgavens Oppbygning	4
Teori og Metode	4
Historisk Perspektiv	5
Historiografi	5
Hendelsene i 1814	6
- Før 1814	6
- Krigen i løpet av 1813/1814	7
- Den tredje samlingen på Eidsvoll	8
- Overgang til union med Sverige	9
Hendelsene i 1905	10
- Konsulatsaken i 1892-1895 og flaggsaken	10
- Oppløsning av unionen	11
Pressehistorie	12
Analyse	13
Hvor ofte «1814» blir nevnt	13
Dødsfall, annonser og uviktigheter	14
1875	15
1885	16
1895	18
- «Hvilken Minister?»	19
1905	21
Kilder	24
Litteratur	24
Avisartikler	24
Illustrasjoner	25

Innledning

Tema

Tema for denne oppgaven omhandler 1814. Ikke nødvendigvis hva som skjedde i 1814, men heller hvordan 1814 og hendelsene som fant sted i Norge dette året, spesifikt selvstendigheten fra Danmark, det at Norge fikk en grunnlov, og inngangen i en personalunion med Sverige, har blitt brukt og diskutert i senere tider. Denne oppgaven vil diskutere hvordan disse temaene ble diskutert i aviser i tiårene opp mot 1905 altså: 1875, 1885, 1895 og 1905.

I løpet av 1800-tallet var Norge under enorme endringer ikke bare teknologisk, men også kulturelt. Etter selvstendigheten fra Danmark begynte Norge å utvikle sin egen nasjonale identitet. Denne identiteten var i stor grad preget av forholdet til unionspartneren Sverige, ettersom at den nasjonale identiteten var svært preget av selvstendigheten fra Danmark, og dermed, selvstendighet generelt. Etter 1814, kan kanskje 1905 ansees som det viktigste året for denne utviklingen, men dette var ikke noe som bare skjedde over natta, konflikt mellom den svenske kongen og den norske regjeringen, samt ideen om Norge som et selvstendig land preget politikken i Norge gjennom hele 1800-tallet.

Parallelt med denne utviklingen, opplevde offentligheten i Norge en enorm utvikling. Før 1814 fantes det så vidt noen aviser i Norge, og de som fantes var stort sett fylt med annonser. I 1875 fantes det derimot et bredt utvalg aviser, og et økosystem med rivaliserende aviser som hadde ulike politiske stillinger. Det var også flere og flere som tok del i denne offentligheten siden aviser ble stadig mer tilgjengelige både geografisk og prismessig. Disse avisene tok for seg en rekke tema, ofte politiske og kontroversielle temaer. Denne oppgaven skal fokusere på hvordan disse artiklene argumenterte, spesielt mot slutten av unionen med Sverige, spesielt hvordan hendelsene i 1814 ble brukt for å argumentere i aviser, og spesielt hvordan dette utviklet seg i tiåra før 1905.

Altså er spørsmålet denne oppgaven vil prøve å besvare: Hvordan ble hendelsene i 1814 brukt i argumentasjonen i aviser i tiåra opp mot unionsoppløsningen og hvordan endret dette seg over perioden 1875-1905, og hva sier dette om viktigheten av 1814 for den norske nasjonale fellesidentiteten i perioden?

Først vil jeg definere hva jeg mener med «nasjonal fellesidentitet». Det er mange meninger om nasjonalisme innen historiefaget, og det å gi en fullstendig gjennomgang av nasjonalismeteorien kunne vært sin egen oppgave. For min definisjon kommer jeg til å bruke Anthony D. Smith som grunnlag. Nasjonal fellesidentitet definerer jeg i denne oppgaven som en kollektiv følelse av fellesskap som er basert på en rekke mekanismer knyttet til først og fremst historiske hendelser, religiøs tilhørighet og samfunn, som medlemmer av en nasjonalitet har tilhørighet til.¹

¹ Smith, 2010: s. 20-23

Kilder

Jeg kommer først og fremst til å bruke primærkilder i form av aviser for denne oppgaven. Jeg kommer til å se på avisene *Dagbladet*, *Morgenbladet* og *Aftenposten*. Disse avisene er utvalgt på grunn av deres popularitet i perioden, og fordi de gir et ok overblikk av den politiske arenaen i perioden, hvor da *Dagbladet* representerer venstresiden, mens *Morgenbladet* og *Aftenposten* representerer høyresiden. Det burde nevnes at siden denne oppgaven tar for seg en relativt stor periode kan avisene ha endra seg i løpet av perioden både i størrelse og politiske syn, men dette vil jeg diskutere om det blir relevant for oppgaven. Versjonene av disse avisene som brukes i oppgaven er digitale versjoner fra nasjonalbiblioteket. Når det gjelder disse artiklene så er det veldig få av de som har navn festet til seg, dette gjør at vanlig kildeføring vil være nærmest meningsløst, så på grunn av det har jeg endret kildeføringen min i både i fotnotene og i kildelista for å gjøre det lettere å finne frem til de originale artiklene.

I tillegg til primærkilder, vil jeg bruke sekundærkilder for gjennomgang av det som skjedde i 1814, det som skjedde i 1905, og for utviklingen av aviser i løpet perioden jeg skal undersøke. For 1814 vil jeg bruke boken *Året 1814* av Ståle Dyrvik, dette er en bok som går gjennom hendelsene i løpet av 1814 på en kort og konsis måte. For hendelsene i 1905 vil jeg bruke Bjørn Terjesen sin bok *Vi skiltes i fred: oppløsningen av den norsk-svenske unionen i 1905*. Denne boken er av samme type som *Året 1814*, men den går gjennom hendelsene som ledet opp til og som tok sted under unionsoppløsningen i 1905. For å gå gjennom hvordan mediebildet, og litt generelt hvordan Norges offentlighet, altså hvilke metoder og organer de brukte for offentlig kommunikasjon, var i perioden, så kommer jeg til å bruke *Allmeningen: Historien om norsk offentlighet*. Dette er en bok redigert av Jostein Gripsrud, og som flere forskere og forfattere har hjulpet til med. Den går gjennom historien til Norges offentlighet fra «før 1814», til 2017. Dette lange perspektivet gjør at den ikke er veldig detaljert om alle periodene, men den fungerer for det denne oppgaven trenger.

Oppgavens Oppbygning

Denne oppgaven kommer til å ha fire deler: Den første delen kommer til å handle om metodene jeg kommer til å ta i bruk, og hvordan jeg kommer til å jobbe, sammen med det teoretiske grunnlaget for oppgaven. Den andre delen kommer til å gå ut på den historiske bakgrunnen til oppgaven, altså hendelsene i 1814 og 1905 i tillegg til en gjennomgang av offentligheten som eksisterte i perioden. Dette er for å gi grunnlag for de argumentene som blir brukt angående 1814, slik at de gir mening. I tillegg til det vil delen om 1905 gi bedre forståelse for hvilke diskusjoner som foregår i avisene i perioden. Delen om offentligheten er for å gi en bedre forståelse for hvilken rolle avisene hadde i perioden, og hvilken sammenheng de offentlige organene hadde til politikken i perioden. Den tredje delen er selve analysedelen, hvor jeg vil gå gjennom avisartiklene jeg finner og gjennom de besvare problemstillingen. Den siste delen vil være en konklusjon for hele oppgaven.

Teori og Metode

Denne oppgaven kommer til å ha et fokus på aviser. Gjennom å analysere det som står i aviser i bestemte måneder i bestemte år mellom 1875 og 1905, skal jeg få et innblikk i hvordan samtiden diskuterte og brukte 1814, spesielt i forhold til unionsoppløsningen. Siden det å lese alle avisene fra 1875 til 1905, og analysere alle gangene 1814 blir brukt i et argument ville vært for mye for en oppgave av denne typen, vil jeg kun bruke en måned fra hvert år. Jeg har bestemt meg for å bruke februar, dette er et valgt som er noe tilfeldig, siden poenget er at utvalget av måned ikke skal være påvirket av viktige

hendelser som vil påvirke hvor mye 1814 ville blitt nevnt. Det er et problem med denne metoden, nemlig at årene som er valgt er tett opp mot store hendelser som kan påvirke mengden ganger 1814 blir brukt (altså innføringen av parlamentarismen i 1884, og konsulat saken i 1895). Jeg vil si at dette heller følger den utviklingen mot unionsoppløsning, og at det vil gi mening at hvis 1814 blir nevnt mer i disse periodene, så vil det fortsatt følge ideen om at 1814 blir nevnt mer jo nærmere vi kommer unionsoppløsningen. Måten jeg vil jobbe på er at jeg vil bruke nasjonalbiblioteket og søke på 1814 i de utvalgte avisene i februar de utvalgte årene, og lese de artiklene hvor 1814 blir nevnt. Jeg anerkjenner at dette ikke er en måte som vil vise viktigheten av 1814-bruken, og utviklingen av den på en perfekt måte. Fortsatt vil jeg si at det er en god måte å finne artikler på som handler om 1814, eller hvor 1814 er relevant, og det vil gi en veldig generell utvikling jeg kan forholde meg til i løpet av den dypere analyse. Jeg har valgt 1814 som ordet jeg søker på for tre grunner: Den første har å gjøre med nasjonalbiblioteket sin søkefunksjon som, selv om den er veldig bra, ikke alltid plukker opp ordene som blir skrevet i avisene, spesielt når de avisene er skrevet med gotisk skrift, noe som mange av de avisene jeg skal bruke er. For eksempel i et av tilfellene hvor jeg søkte på 1814, kom det opp som 1874. Dette blir forverret om jeg prøvde å søke på ord, i tillegg til at det ble lettere å kontrollere om det var noen feil om jeg kun søkte på «1814», og dermed ble det mindre variabler mellom årene. Den andre grunnen til at jeg har valgt å bruke «1814» er at det er snakk om en relativt lang periode og at måten 1814 blir diskutert vil logisk sett endre seg i løpet av perioden, og at det å gå gjennom alle disse endringene vil være for mye for denne oppgaven å gå gjennom på en skikkelig måte. Altså er valget av ord å bruke for å søke med, viktig med tanke på at søkene ikke skal dukke opp mer i et år på grunn av endringer i hvordan 1814 diskuteres. Altså vil jeg si at «1814» er det mest objektive ordet jeg kan bruke for å søke med, siden det alltid vil være relevant i forhold til hendelsene i 1814 uansett hvilket aspekt av året man legger vekt på. Den tredje grunnen er at jeg har nok materiale med å kun bruke «1814» som søkeord, altså kommer det opp nok ganger til at jeg kan bruke materialet til å analysere problemstillingen min på en fullstendig måte.

Altså kommer jeg til å bruke en form for representasjonsanalyse; jeg kommer til å se på når «1814» ble nevnt i noen utvalgte aviser i noen utvalgte tidsrom, for så å la utviklingen mellom de utvalgte årene, analysert ut ifra en måned hvert tiende år, representere utviklingen i løpet av hele perioden.² Jeg kommer også til å ta i bruk noe kvantitativ analyse i det at jeg analyserer mengden ganger «1814» blir nevnt i løpet av månedene, for å se på den kvantitative utviklingen. Fortsatt vil ikke tallene være kjernen av analysen, men heller bare bli tatt i bruk for å vise den generelle utviklingen, før jeg undersøker hvorvidt dette faktisk stemmer overens med en dypere analyse.

Historisk Perspektiv

Historiografi

Det er mye skrevet om både hendelsene i 1814, og viktigheten av 1814 i løpet av 1800-tallet, spesielt fordi det ble skrevet om hvor viktig 1814 var for Norge allerede i løpet av 1800-tallet. Utviklingen av hvordan dette året ble skrevet om, og hva det betydde for nasjonsbyggingen, har vært viktig i både Norge og Danmark, men har utviklet seg veldig separat i de to landene, siden året hadde forskjellig betydning i de to landene. I denne

² Melve & Ryymin, 2018: 59

oppgaven vil jeg fokusere på historiografien med fokus på Norge, siden det er mer tetsliggende oppgavens tema.³

Et viktig verk for det denne oppgaven omhandler er Rasmus Glenthøj sin bok: *Skilsmissen: Dansk og norsk identitet før og etter 1814*. Dette verket har fokus først og fremst på de første tretti årene av 1800-tallet, men er fortsatt relevant for hvilken betydning 1814 hadde for norsk identitet. Verket tar for seg hvordan bruddet mellom Danmark og Norge påvirket selvbildet av nordmenn og dansker i perioden etter bruddet.

Hvordan dette temaet er skrevet om har også en historie helt tilbake til tidlig 1800-tallet, nettopp siden det var et såpass viktig år for nasjonsbyggingen for Norge. Det utviklet seg tidlig to veier når det gjaldt historieskriving rundt temaet: Den ene var «den nasjonaldemokratiske venstre tradisjonen», som så på hendelsene i 1814 som en nasjonalistisk folkereising gjort av nasjonen Norge, som alltid hadde eksistert, og som hadde røtter som strakte seg langt tilbake i tid. En del av denne skolen var da også at skillet med Danmark var uunngåelig, og at det var det historien hadde bygd opp mot. De største personene innen denne skolen var Henrik Wergeland og Ernst Sars. Den andre siden var «den konsesussøgende konservative høyretradisjon», som så på norsk nasjonalfølelse som et nytt fenomen, som dukket opp i tiden siden 1807, og at den var en utvikling tett knyttet til utviklinger i resten av Europa. Innen denne skolen hadde du blant andre Michael Birkeland og Torkel Halvorsen som prominente historikere. Mye av det som ble skrevet om temaet, spesielt fra venstre siden handlet først og fremst om hendelsene i 1814, men siden de ofte var skrevet med et mål om å bygge opp den norske nasjonen, tok de gjerne for seg 1814 som en essensiell brikke for den norske nasjonen, og diskuterte dermed 1814 sin viktighet i norsk fellesoppfatning. Dette skillet tok også form i det politiske skillet mellom høyre og venstre i løpet av 1800-tallet.⁴ Her var det venstresiden sitt syn som ville stå sterkest fram til etter andre verdenskrig da et mer kritisk syn på nasjonalisme ble mer dominerende, og dette tok da form av en fortsettelse av det konservative synet som allerede eksisterte. Fremst blant historikere som støttet dette synet var Jens Arup Seip som argumenterte for at det var politikk, fremfor nasjonalisme, som ledet hendelsene i Norge i løpet av 1800-tallet. Fra hans elev Knut Mykland kom det også et syn som satt seg imellom den konservative og den venstrevridde stillingen. Han argumenterte for at det var først og fremst politiske grunner til at Norge og Danmark ble skilt, men at den norske nasjonalismen hadde røtter som gikk tilbake til 1700-tallet. På 1990-tallet ble det også utført et prosjekt som var kalt *Utviklingen av en norsk nasjonal identitet på 1800-tallet*, som argumenterte for at syn som var nært Seip sitt, altså at det var politiske interesser som førte til hendelsene i 1814. Siden som var inspirert av 1800-tallets venstre side kom også fram på 1990-tallet, da Kåre Lunden i verket *Norsk grålysning*, som argumenterte for en egen norsk kultur før 1814.⁵

Hendelsene i 1814

Før 1814

For å diskutere hvordan 1814 ble diskutert, er det også viktig å gå gjennom hva som skjedde i 1814. I 1814 var Europa i midten av krig, og alle landene i Europa måtte bestemme seg for hvilken stilling de skulle ta i forhold til Frankrike og Napoleon. Danmark-Norge sin utenrikspolitikk når det gjaldt konflikter i løpet av 1700-tallet gikk ut

³ Glenthøj, 2012: 39

⁴ Ibid: 42-44

⁵ Ibid: 45-46

på å holde seg nøytral, og dette var også en holdning de prøvde å opprettholde i denne konflikten. Dette viste seg å være vanskeligere i dette tilfellet, siden Frankrike ville stenge Storbritannia ute fra å drive handel med fastlands-Europa, mens Storbritannia både ville stoppe land fra å slutte seg til Frankrike, samtidig som de ville svekke alle potensielle franske allierte. Dette førte til flåteranet i København i 1807, noe som brakte Danmark-Norge inn i krigen på fransk side.⁶

Denne krigen var preget av britisk blokade rundt Norge, krig mot Sverige, Storbritannias eneste allierte, og hungersnød i Norge. Under denne krigen med Sverige, som så Sverige på en side, og Russland og Danmark-Norge, med støtte fra resten av Napoleon sine allierte, på den andre, gjorde de svenske generalene statskupp, sluttet fred med Russland og innsatt ny konge. Denne kongen hadde ingen barn, og dermed måtte en ny tronfølger bli valgt, først ble den dansk-norske offiseren og danske prinsen Kristian August valgt. Han hadde vært hærfører under krigen med Sverige, og det hadde også blitt sett på som en kandidat som norsk konge, av de som ønsket et brudd fra det danske eneveldet, først og fremst grev Herman Wedel Jarlsberg. Kristian August endte opp som konge over hverken for Norge eller for Sverige, for det første siden han takket nei til å være konge over Norge, men også fordi han i 1810, etter at krigen med Sverige og Storbritannia var slutt, falt av hesten sin etter å plutselig ha dødd, mest sannsynlige av hjerteinfarkt. Dette førte til valget av den franske marskalken; Jean-Baptiste Bernadotte, som tok navnet Karl Johan.⁷ Karl Johann forsterket ønsket om å få Norge under svensk kontroll, et ønske som hadde vært der siden Gustav 3. gjorde statskupp i 1772, og som ble enda mer forsterka av tapet av Finland til Russland. En avtale ble offisielt inngått mellom Sverige og Russland om at Sverige skulle støtte Russland i å gå mot Frankrike, mot at Russland skulle støtte Sverige sitt krav på Norge. Dette skjedde etter at Napoleon hadde gått til angrep mot Russland, hvor han opplevde et enormt tap. Dette førte til at flere og flere av Napoleon sine tidligere allierte støttet seg til Russland og Sverige sin allianse, mens Danmark-Norge forble som Napoleon sine siste allierte. Hele Europa var igjen i full krig, og Norge var igjen fanget mellom Sverige på land, og Storbritannia på havet.⁸

Krigen i løpet av 1813/1814

Ettersom at krigen utviklet seg, ønsket den daværende stattholderen i Norge, Fredrik av Hessen, å lede styrkene sør i Slesvig-Holstein. Dette gjorde at stillingen som stattholder i Norge gikk over til den danske tronfølgeren, Kristian Fredrik. Det Norge som Kristian Fredrik skulle være stattholder i, hadde mange av de samme problemene som under den forrige krigen med Sverige; Storbritannia hadde gjenetablert blokaden, og katastrofale kornavlinger i 1813 førte til stor hungersnød og opprør rundt om i landet, i tillegg til at misnøyen med det danske eneveldet hadde blomstret opp som aldri før. 1813 var også året Karl Johan splittet av fra sine allierte, og gikk nordover til Kiel for å kreve overgivelsen av Norge fra Danmark til Sverige direkte fra Kong Fredrik 6., og i januar 1814 var Kiel-traktaten signert og Norge hadde blitt «offisielt» overført til Karl Johan.⁹

Dette var ikke noe som ble akseptert like lett i Norge. En beskjed ble sendt til Kristian Fredrik og kom fram den 24. januar, om at Kong Kristian 6. hadde sluttet fred med Sverige, at Norge hadde blitt overgitt til den Svenske kongen, og at Kristian Fredrik hadde fått i oppgave å sette opp systemet for overleveringa, før han skulle avstå som stattholder, og vende tilbake til Danmark. Disse ordrene gikk Kristian Fredrik rett imot da

⁶ Dyrvik, 2005: 14-16

⁷ Ibid: 19-22

⁸ Ibid: 22-24

⁹ Ibid: 25-27

han sendte brev til de mest fremstående embetsmennene i landet med et krav om lojalitet, samt beskjeden om freden som var inngått. I tillegg ble et brev sendt til Kong Kristian 6., hvor Kristian Fredrik protesterte på avståelsen av Norge til Karl Johan, samtidig som han kom med en forespørsel om støtte militært i tillegg til støtte med matforsyninger. Etter dette samlet han en liten gruppe nære rådgivere på Eidsvoll hvor han gjorde klart sitt mål om å legge frem sitt krav på den norske tronen, noe som ble møtt med støtte av rådgiverne. Dette møtet ble fulgt av at kronprinsen sendte brev til de andre kongehusene i Europa hvor han forklarte karvet sitt, før han startet en reise rundt i Norge; til Trondheim og tilbake igjen til Eidsvoll. Denne reisen virker som den var for å bygge opp sin støtte blant det norske folk, samtidig som han fremmet ideer som selvstendighet for å støtte målet sitt. På disse reisene fikk han også et godt bilde av ønskene nordmenn selv hadde, blant dem, et ønske som ble framvist av Carl Valentin Falsen i Trondheim, og som hadde blitt underskrevet av seksti av byens mest høytstående embetsmenn og borgere, om en samling for å bli enig om en grunnlov. I denne perioden startet også mye diskusjon rundt om i landet, rundt hva som skulle være fremtiden til Norge; skulle Norge få sin egen konstitusjon? Skulle Norge gå inn i personalunion med Sverige slik mange hadde ønsket under Kristian August?¹⁰ Dette fortsatte gjennom begynnelsen av året, fram mot 16. februar, da Kristian Fredrik igjen kalte inn til møte på Eidsvoll. Denne gangen bestod møtet av 21 personer, og hadde representanter fra sivile, militære og næringsdrivende hold i det norske samfunn. Det som fort kom fram under diskusjonene var at det var Norge sitt folk som hadde høyeste kravet på å bestemme hvem som skulle være konge over landet. I dette gikk det også inn at arveretten Kristian Fredrik mente han hadde krav på ble gitt opp da Kristian 6. overga landet til Sverige, noe som gikk imot kongelova fra 1665. Dette hadde, ifølge mange på dette møtet, ført suvereniteten tilbake til det norske folk, slik den hadde vært før stendermøtet i 1661, som hadde gitt Fredrik 3. og all hans arv rett til eneveldig makt over Norge. Det var kun to på dette møtet som støttet kronprinsen, og Kristian Fredrik måtte akseptere synet deres. Dermed ble det bestemt at en enda større samling skulle ta plass på Eidsvoll, for å diskutere og stemme på hva den nye grunnloven skulle inneholde, og ordre ble sendt til alle kirkene i landet om at det skulle holdes en ekstraordinær gudstjeneste. På denne gudstjenesten skulle en egen ed avlegges til ære for «det elskede Fædreneland», og etterpå skulle det avholdes valg for å bestemme hvilke representanter som skulle endes til Eidsvoll. Det ble også sendt et brev til militæret, som skulle sende sine egne representanter.¹¹

Den tredje samlingen på Eidsvoll

Denne tredje samlinga på Eidsvoll begynte den 10. april, da 112 menn møtte opp ved Eidsvoll for å bli enige om hvordan grunnloven skulle settes sammen. Det ble klargjort hva som skulle oppnås, rollene og komiteene ble delt inn, og arbeidet begynte med å få skrevet en grunnlov. Det var flere grupperinger som dukket opp under diskusjonene, blant dem var det fortsatt et spørsmål om hvorvidt Norge skulle bli en selvstendig stat, og hva forholdet deres skulle være til Sverige. Noen mente at mennene på Eidsvoll skulle søke full selvstendighet, samtidig som andre mente at en union med Sverige ville være et bedre valg, i tillegg til dette var det også de som ikke hadde sterke meninger på temaet. Dette var vel å merke ikke faste grupper, på samme måte som et parti eller en klubb, men dette var kanskje det største skillet i meningene blant medlemmene av riksforsamlinga, og det kom til å prege de store diskusjonene i løpet av grunnlovsskrivingen på Eidsvoll. Det burde nevnes at den grupperingen som var for selvstendighet hadde et flertall med ca. 80, i forhold til de som var for union med

¹⁰ Ibid: 41-45

¹¹ Ibid: 47-50

Sverige, som bare bestod av ca. 30 representanter.¹² Dette gjorde at de sakene hvor forsamlingen ble tvunget til å reflektere dette spørsmålet, ofte gikk i favøren til de som var for full selvstendighet. Et eksempel på dette er diskusjonene rundt hvordan første setninga i grunnlova skulle lyde. Det som kom som et eksempel i et førsteutkast var: «Norge bør være et innskærket og arveligt Monarchie», en nøytral førstesetning som åpner for begge muligheter, men som ble endret til: «Det skal være et frit, uafhængigt og udeleligt Kongerik, og Regenten skal føre Titel af Konge» en setning som klart uttaler at Norge skal være uavhengig og udelelig. Selv om dette var en debatt som alltid var relevant under diskusjonene på Eidsvoll i 1814, var den ofte oversett, eller diskutert rundt. Man kan se dette i førsteutkastet til åpningssetninga over, og man kan også se det i holdninga samlinga hadde til utenrikspolitikk. Når det kom til hvorvidt det skulle utnevnes en utenrikskomite, ble resultatet fra avstemmingen 55-55, hvor presidenten av forsamlinga, Christian Magnus Falsen, som var en del av selvstendighetsgrupperingen, fikk to stemmer om det ble likt. Dette gjorde at det ikke ble en utenrikskomite, noe som mest sannsynlig var i favøren til de som støttet full selvstendighet, siden en selvstendighetskomite virkelig ville vist hvor håpløst det ville vært for Norge å stå imot Karl Johan sine ønsker om å bli konge over Norge.¹³

Disse uenighetene kom først og fremst frem før selve grunnlovsskrivingen skjedde, og det dukket kun opp som et problem i ett av grunnsetningene (den første, som nevnt ovenfor). Etter at disse grunnsetningene var bestemt, kunne de begynne å skrive selve grunnloven. Dette skjedde mellom den 20. april og den 1. mai, og etter det måtte den skrives for hånd, alle de 115 paragrafene måtte deretter diskuteres, før de ble kuttet ned til 110, og grunnloven stod ferdig den 17. mai 1814. Dette ble oppfulgt av at Kristian Fredrik ble valgt til konge.¹⁴

Overgang til union med Sverige

Etter grunnloven hadde blitt vedtatt, begynte arbeidet med hva som i realiteten skulle skje med Norge. Mens forsamlingen på Eidsvoll hadde hastet med å lage en ny grunnlov, hadde stormaktene i Europa vært opptatt med å beseire Napoleon, samtidig som de måtte bestemme seg for hvilke meninger de skulle ha rundt Norges grunnlov, og krav om selvstendighet. Det ble sendt representanter fra Russland, Preussen, Østerrike og Storbritannia, og disse landa tok rollen som meklere. Siden en det som trakk Sverige inn i krigen med Napoleon var et løfte om å få Norge, så var de fire landene sympatiske med Karl Johan sine krav. Samtidig, ville de løse det uten at en krig brøyt ut mellom Norge og Sverige. Fortsatt var krig det det endte med, da Karl Johan slo til den 26. juli, og begynte et felttog inn i Norge. Denne krigen var ganske åpenbart i Sverige sinn favør. De hadde flere folk, mer utstyr, mer erfaring fra krigen som nettopp hadde sluttet mot Napoleon, og Karl Johan, som hadde vært blant de fremste krigførerne i Napoleon sin arme i begynnelsen av Napoleons krigene. Fortsatt var det Karl Johan som allerede 6. august sa at han ville godta grunnloven, som han ikke engang hadde nevnt i kravene sine før krigen, men som krevde at Kristian Fredrik gikk av. Forhandlinger ble fort startet mellom de to partene, og den 14. august hadde de kommet fram til en avtale, Mossekonvensjonen, og arbeidet begynte for å bestemme hvordan Norge skulle gå inn i unionen med Sverige.¹⁵

Karl Johan hadde lovet at han skulle beholde det som stod i grunnloven, så lenge det ikke ville være umulig i samsvar med unionen. Dette betydde at nye

¹² Ibid: 73-75

¹³ Ibid: 74-78

¹⁴ Ibid: 84-85

¹⁵ Ibid: 92-98

grunnlovsforhandlinger måtte starte, og det ble bestemt at dette skulle bli gjort av et nytt valgt storting. Dette nye stortinget bestod av 79 representanter, hvor kun 16 av dem hadde vært med på å skrive 17.mai-grunnloven, og møttes den 7. oktober i Kristiania. Forhandlingene startet den 13. oktober da de svenske representantene ankom Kristiania, og diskusjon begynte om hva som skulle justeres. Det var enighet i stortinget om at kun det som var nødvendig å endre skulle endres, men denne holdningen viste seg også å ha visse problemer for begge sider. I Eidsvoll-grunnloven hadde kongen veldig stor makt, noe som for stortinget ikke ble sett i like godt lys når det var Karl Johan som skulle være konge, mens det i Sverige var det mange som ikke ønsket at kongen skulle ha en større stilling i Norge enn i Sverige. På grunn av dette var de største endringene fra Eidsvoll-grunnloven endringer som ga mer selvstendighet til det norske statsrådet i forhold til kongen. Den reviderte grunnlova var ferdig, og ble vedtatt den 4. november, og Karl 13. som, i motsetning til det som hadde skjedd i løpet av året skulle tilsi, fortsatt var Sveriges konge, ble valgt til konge over Norge.¹⁶

Hendelsene i 1905

Siden denne oppgaven skal undersøke perioden opp mot unionsoppløsningen i 1905, kan det også være en god ide å undersøke hva som skjedde dette året, og hvordan unionen mellom Norge og Sverige ble brutt opp. Det burde først nevnes at hendelsene og utviklingene i Sverige i opptrappingen til unionsoppløsningen er komplisert og flersidig, og vil ikke bli framvist i særlig detalj i denne oppgaven siden denne oppgaven fokuserer på synet i Norge, og dermed vil det falle utenfor oppgaven. Fortsatt er det viktig å ikke overse viktigheten av hendelsene og meningene i Sverige når man diskuterer unionsoppløsninga.

Gjennom unionstiden hadde Norge utviklet seg mye. Spesielt er dette tilfellet når det gjelder Norge sin nasjonale karakter, og blomstrende nasjonalisme. Denne nasjonalismen hadde utviklet seg til å være sterkt preget av forholdet til Sverige og den svenske kongen, og da spesielt motstanden mot unionen, eller i hvert fall mot Sveriges hegemoni i unionen. Denne nasjonalismen var i sterk kontrast til den som hadde tatt rot i Sverige, hvor den så tilbake på en fortidens svensk stormakt som regjerte i Norden, og deler av denne nasjonalismen utviklet seg i en retning som var veldig negativ til både Norge og Unionen, hvor noen hadde som ønske å oppløse unionen, og argumenterte for at Norge skulle være under Sverige, ikke bare under Kongen, slik personalunionen ville tilsi.¹⁷

Konsulatsaken i 1892-1895 og flaggsaken

Kanskje den viktigste saken denne polariseringen ble relevant i, var i spørsmålet om norske konsulat. Dette kom først opp allerede i tidlig 1892 da Venstre kom med forslag om at Norge skulle ha sitt eget konsulatvesen uavhengig fra Sverige. Dette tiltaket ble vedtatt, og når kongen nektet å sanksjonere det truet regjeringen å gå av. Konflikten ble avkjølt etter at avskjedssøknadene ble trukket tilbake og konsulatsaken ble dyttet tilbake, ettersom at kongen kunne sette inn en høyre-rettet mindretallsregjering om regjeringen gikk imot han. Selv om det ikke faktisk ble noe ut av vedtaket i 1892, så fikk det store reaksjoner i de høyrevinklede deler av det svenske samfunnet. I brevvekslinger blant høyt profilerte og viktige politiske personer, blant dem statsminister og statsråd i 1905 og Oscar Alin, den ledende personligheten i den ultrakonservative bevegelsen, ble det diskutert hvorvidt åpen krig med Norge var en mulighet. Dette fortsatte også å bli en konflikt utover 1890-tallet, da Norge fortsatte å prøve å få gjennom kravet om et eget

¹⁶ Ibid: 101-107

¹⁷ Terjesen, 2001: 77-79

konsulatvesen, uten å få det forbi kongen. I Sverige forsvant heller ikke ideene om krig, de ble heller forsterket jo lenger konflikten fortsatte, og allerede i 1893 hadde Ernst von der Lancken, lederen for den Svenske generalstaben, laget en detaljert plan for hvordan Sverige skulle angripe Norge dersom det ble krig. 1. januar 1895 prøvde den norske regjeringa igjen å vedta eget konsulat, og igjen gikk regjeringen av i protest, men denne gangen var det ingen som var villige til å danne regjering. Det var ikke før den 7. juni at stortinget igjen ga opp forsøket om eget konsulat, etter at frykten for krig hadde blitt en så seriøs mulighet, og det var åpenbart hvor svakt Norge stod militært i forhold til Sverige. 1895 markerte høydepunktet for konsulatsaken, ettersom at etter dette begynte de mer krigslystige og nasjonalistiske holdningene i Sverige å roe seg ned.¹⁸ Dette betyr selvsagt ikke at resten av unionstiden var konfliktfri. I november 1898 vedtok stortinget at de skulle fjerne unionsmerket fra handelsflagget til Norge. Dette trakk frem sterke følelser blant mange av de ultrakonservative i Sverige, og startet igjen diskusjonene om maktforholdet mellom de to unionsmedlemmene. Det gikk såpass langt at statsministeren i Sverige truet med å gå av, men han bestemte seg til slutt for å forbli statsminister. Selv om denne saken vekket sterke følelser blant mange svensker, er det merkbart hvor mye mindre konflikt det ble i forhold til konsulatsaken bare noen år tidligere, trossalt var det ingen som foreslo tanken om krigføring på Sverige sin side, og i motsetning til konsulatsaken ble dette vedtaket aldri trukket tilbake.¹⁹

Oppløsning av unionen

Det som til slutt skulle føre til at unionen skulle splittes var igjen knyttet til konsulatsaken. I 1902 kom det fra svensk side forslag om at diskusjoner skulle startes rundt spørsmålet om separate konsulatvesen for Norge og Sverige, og det ble bestemt at dette var en god ide. Videre startet arbeidet for hvordan dette skulle skje og begge nasjoner la frem sine krav og forslag. Da det svenske forslaget krevde at begge konsulatvesen skulle underlegges et felles utenrikssystem, vekket det sterke reaksjoner i Norge, og mange mente at Sverige ikke hadde fulgt opp på det de hadde lovet. Diskusjoner startet rundt hvorvidt Norge skulle jobbe mot det målet å trekke seg fra unionen. Denne gangen var det heller ikke bare venstre som støttet dette målet, slik det hadde vært tidligere, men til og med høyre hadde bestemt seg for at unionen ikke lenger kunne bestå. Det ble stemt for hvordan dette skulle utføres, og det ble vedtatt at den raskeste og mest direkte veien til unionsoppløsning var å foretrekke. Denne metoden ble kalt aksjonslinjen, og gikk ut på å fremme vedtaket fremfor kongen, og gå av i protest om han ikke godkjente den. Det ble for kronprinsen, som regjerte for kongen siden han var i for dårlig tilstand til å styre, sin del klarere og klarere hvor vanskelig det ville være å opprettholde unionen, og i motsetning til i 1892, mente kronprins Gustav at det å bruke militær makt ville skape større splittelser.²⁰ Vedtaket om et eget norsk konsulatvesen ble satt fremfor kongen den 27. mai 1905, og da nektet han å sanksjonere. Avskjedssøknader for regjeringen, som hadde blitt skrevet på forhånd, ble sendt inn, og Norges representanter i Sverige dro hjem til Kristiania.²¹

Etter dette startet de to sidene planleggingen frem mot forhandlingene rundt den offisielle unionsoppløsningen som skulle ta sted i Karlstad den 31. august. Disse

¹⁸ Ibid: 79-85, 87

¹⁹ Ibid: 87-90

²⁰ Ibid: 92-99

²¹ Ibid: 102

forhandlingene pågikk fram til 23. september, og ble i Norge vedtatt den 9. oktober og den 13. i Sverige.²²

Som nevnt tidligere var villigheten til militær makt en av grunnene til at konsulatsaken ikke ble løst de tidligere gangene den hadde kommet opp. Sånn fortellingen ofte har blitt fortalt fra norsk side, var dette en del av fortellingen i 1905 også. Dette går ut på at Norge hadde satset stort på å styrke militæret sitt, gjennom satsing på panserskip og grensefestninger som senere ble sett på som nasjonale symboler for å ha skremt vekk svenskene. Denne satsingen startet allerede i 1895, like etter konsulatsakens høydepunkt på 1890-tallet, og ble sett på av mange som en nødvendighet for å styrke sin posisjon i forhold til Sverige. Denne utviklingen holdt også mange i Sverige øye med, og etter at forslag fra Axel Rappe om å omarbeide og forsterke militæret, delvis med den norske militære satsingen som begrunnelse, ble avvist, gikk han av, og statsminister Boström delte noe av frykten hans. Det kom også en forsterkning av det svenske militæret, men det er nok mer sannsynlig at dette var for frykt av at Sverige skulle komme i konflikt med Russland, siden befestningene som ble forsterket var på den russiske grensen, og det at frykt for russisk aggresjon hadde vokst i landet. Det er nok også sannsynlig at Sverige så på seg selv som militært overlegen Norge også i 1905, uavhengig av den norske militærsatsingen. Det var også visse faksjoner blant svenske politikere som støttet bruk av militær makt i 1905, om for ingenting annet så for å styrke sin stilling i forhandlingene med Norge, samtidig var det også de som mente at unionsoppløsningen skulle skje uten krav fra svensk side. Altså kan man nok si at selv om det var de i Sverige som støttet krig, var det ikke noe flertallet hadde lyst til, uavhengig av norsk militærsatsing. Fortsatt er det relevant at det i Norge var et viktig poeng for selvstendigheten at Norge kunne forsvare seg, både i oppbyggingen og i etterkant.²³

Pressehistorie

For å diskutere hvordan aviser blir brukt mellom 1875 og 1905, er det også viktig å vise hvordan avisen stod, som en del av offentligheten, i denne perioden. Det er også viktig å påpeke at den forandret seg mye i denne perioden, både i det at avisen vokste fram som en mye større og viktigere del av offentlig diskurs, i tillegg til hvordan andre deler av offentligheten fikk en mindre stilling.

Etter 1870-tallet begynte presselandskapet virkelig å forme seg etter de politiske partiene som kom til å dukke opp, sammen med deres politiske agendaer. Ideene vi i dag har om at aviser skal være upartiske og nøytrale var ikke å se på denne tida, og de forskjellige avisene var heller mer som talerør for den delen av det politiske spektrumet den avisa støttet. Disse partiavisene var ofte fylt med propaganda, hvor de politiske slagorda ble gjentatt, og plattformen til partiet ble forsvart. Fra ca. 1870 og utover endret også pressebildet seg i Norge veldig mye. Dette året fantes det kun ca. 50 aviser i Norge, et tall som kom til å fordoble seg fram til 1880, og i 1920 hadde det vokst til mellom 250 og 300, basert på hvor liberalt du teller.²⁴

Avisene var heller ikke det eneste apparatet for offentlig diskusjon. Dette var fortsatt en tid da fysisk oppmøte var en veldig viktig del av hvordan folk kommuniserte. Et eksempel på dette er folkemøtene som spesielt etter 1880 fikk en sentral rolle i samtidens debatter. Disse møtene var selvfølgelig heller ikke separat fra pressen. Møtene var ofte

²² Ibid: 156-157

²³ Ibid: 116-122, 126-135

²⁴ Gripsrud, 2007: 208-209

holdt, arrangert eller knyttet til fremtredende personer fra avisene, i tillegg til de samme fremtredende politikerne og samfunnsdebattantene som argumenterte i avisene. På disse møtene ble det holdt retorisk ladde taler, og gitt proklamasjoner, i begynnelsen først og fremst i støtte for datidens venstrebevegelse, noe som i de konservatives øyne framviste de som taktløse og uhøflige. På disse møtene var det ofte de samme som holdt ordet, og det oppstod talere som ble som kjendiser for sin politiske side. Disse møtene var også veldig mye mer direkte, og ofte mer konfliktfremkallende enn en avis, og det var ikke uvanlig at deler av publikum ble sint. Et eksempel på dette er et møte som tok plass 13. mars 1879 som skulle omhandle flaggsaken. Stemningen på møtet ble så opphetet at flere i publikum oppsøkte boligen til Hagbard Berner, redaktør for *Dagbladet* for å kaste stein gjennom vinduene hans, men de fant fram til feil adresse. De returnerte til rett adresse dagen etterpå, da *Morgenbladet* hadde gitt adressen i sin dekning av hendelsen. Berner hadde ikke engang vært til stede på møtet, han hadde kun vært medarrangør.²⁵

Andre samfunnsendringer var også med på å påvirke utviklingen av pressen. Den teknologiske utviklingen, med videre utviklingen av dampskip og tog i landet, i tillegg til oppfinnelser som telegrafene og mer relevant til denne perioden, telefonen, gjorde at kommunikasjonen, i tillegg til transporten av avisene mellom forskjellige deler av landet var mye enklere. Dette sammen med bruken av rotasjonspressen fra 1880-tallet, gjorde at avisene ble mye billigere, og dermed fikk de et mye breiere publikum, og ble mer representativt av landet som en helhet. Dette førte også til en videre utvikling av andre skriftlige offentlige apparater, i form av tidsskrifter sammen med familieblader.²⁶

Ettersom at de offentlige apparatene utviklet seg såpass mye i oppbyggingen mot 1905, gir det mening at dette var et veldig omdiskutert tema i de mange avisene som etter hvert dukket opp. Avisene var sentrale i få enighet rundt spørsmålet om unionsoppløsning i Norge. Dette var i stor grad bestemt av hvordan Christian Michelsen, statsministeren i perioden, gikk frem for å få denne enigheten blant folket. For det første hadde han nære forbindelser til den nasjonalt betydelige Bergensavisen *Morgenavisen*, hvor han i tillegg til andre skribenter, skrev i forsvar for unionsoppløsningen. Enda viktigere enn dette, var hvordan han samlet de andre avisene rundt støtte for unionsoppløsningen. Dette ble gjort gjennom redaktørkonferanser, hvor avisene ble enig om en selvsensur, hvor de skulle holde seg positive til unionsoppløsningen. Denne selvsensuren var såpass effektiv at den ble sammenlignet i effektivitet med den påtvungne sensuren i Russland. Denne sammenligningen er kanskje rettfærdig, med tanke på at enigheten i pressen, sammen med mer direkte teknikker mange plasser i landet som offentlig uthenging og direkte oppfordring på gudstjeneste, gjorde at resultatet på folkeavstemningen om unionsoppløsningen ble: 368 208 for, og 184 imot.²⁷

Analyse

Hvor ofte «1814» blir nevnt

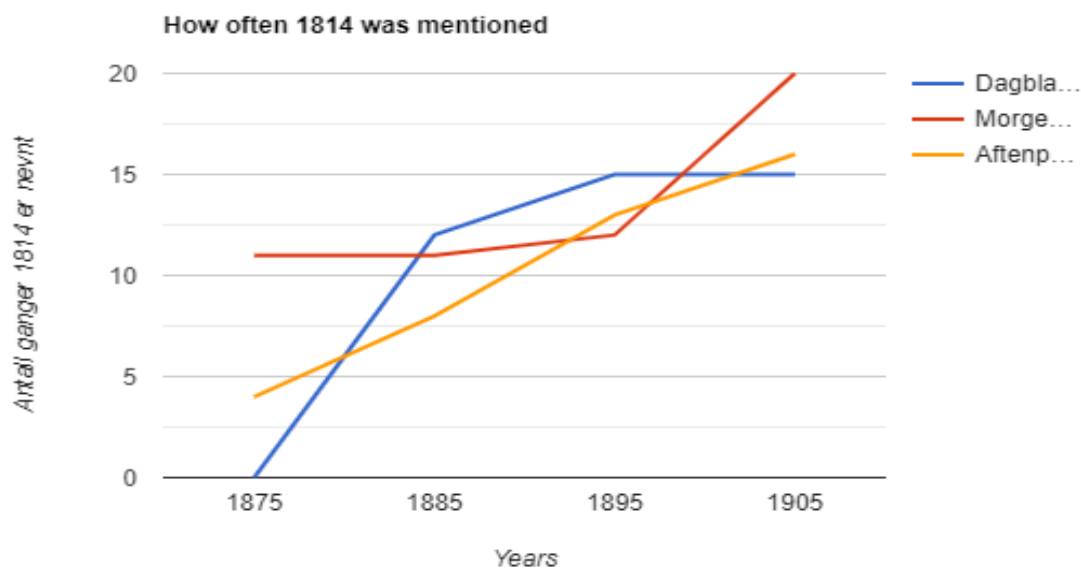
Som nevnt tidligere skal jeg analysere problemstillingen med å søke hvor mange ganger ordet «1814» blir nevnt i *Dagbladet*, *Aftenposten* og *Morgenbladet* i løpet av februar de utvalgte årene, 1875, 1885 og 1895. Dermed kan det da være en god ide å se hvor

²⁵ Ibid: 110-112

²⁶ Ibid: 232, 235

²⁷ Ibid: 243-244

mange ganger «1814» dukket opp, og hvordan dette utvikler seg frem mot 1905.

FIGUR 1: SØKEFUNKSJONEN TIL NASJONALBIBLIOTEKET BLE BRUKT FOR Å KOMME FRAM TIL INFORMASJONEN I DENNE GRAFEN

Dette er en graf for hvor mange utgaver av hver av de utvalgte avisene, hvor 1814 blir nevnt. Denne grafen sier ikke noe definitivt om bruken av 1814 iløpet av denne perioden. Uten å se nærmere på utgavene hvor 1814 blir nevnt, vet vi ikke om det ble brukt til å argumentere for noe, brukt i en annonse, brukt i sammenhenger hvor det ville gitt mening å ikke skrive det, for eksempel døden til en soldat som sloss i 1814, eller for den saks skyld at det bare blir brukt som et tall. Det denne grafen gjør er at den viser utgangspunktet til en trend, som kan brukes til å videre utforske bruken av året.

Dødsfall, annonser og uviktigheter

Som allerede nevnt er det ikke alle gangene 1814 blir nevnt, at det er helt relevant til oppgaven, og det kan være en god ide å gjøre det klart hva dette gjelder før analysen begynner.

Som man kan se fra grafen blir 1814 nevnt betraktelig mye mer i *Morgenbladet* enn i de andre avisene i 1875. Dette betyr derimot ikke særlig mye om man ser nærmere på de gangene det blir nevnt. Jeg kommer til å gå mer inn på det når jeg tar for meg 1875, men det viser godt hvordan grafen ikke nødvendigvis viser et klart bilde av det oppgaven prøver å finne svar på. Spesielt i 1875 blir 1814 nevnt, ikke for hendelsene i Norge, men et viktig år for det eller den artikkelen handler om, for eksempel som et fødselsår, eller året noen ble gift.²⁸²⁹ Noen av disse tilfellene er fortsatt mer relevante enn andre, for eksempel når veteraner, eidsvollsmenn eller lignende dør, og deres handlinger i 1814 blir nevnt.³⁰ Disse kommer jeg bare til å nevne kort, om idet hele tatt, og jeg vil argumentere for at disse ikke gjør særlig mye for oppgaven, annet enn å kanskje vise at 1814 er i den felles bevisstheten, og at de som var med på hendelsene i 1814 var viktige nok til å bli hedret. Det er heller ikke eksklusivt til *Morgenbladet* eller 1875 at 1814 blir

²⁸ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr.50, 20.02.1875, s. 2

²⁹ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr. 42, 13.02.1875, s.1

³⁰ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr. 57B, 27.02.1875, s.1

nevnt på denne måten, det skjer bare spesielt mye i *Morgenbladet* dette året, og det får også grafen til å være misvisende.

Den andre kategorien 1814 blir irrelevant nevnt, er annonser. Dette er spesielt annonser til bøker som handler om en periode som enten starter eller ender med 1814.³¹ Igjen er det noen av disse som er mer relevant enn andre, for eksempel om det er noen som handler om historien fra 1814, og som får ekstra oppmerksomhet. Tilfellet med mange av disse annonsene er derimot at de er for bøker som er ganske irrelevant for oppgaven, som en annonse fra nr. 49 av *Morgenbladet* fra den 19. februar 1875, for juridiske bøker, hvor «*Den Guldbergske lovsamling fra 1814-60*», blir nevnt.³²

Bøger.
Juridiske Bøger
indlagte til
Salg hos **N. W. Damm.**
Retsstidende fra 1836—55 samt Hovedregister til
1850, 21 Bind. Bogt & Arstæns Lovsamling fra
1814—61, 16 Bind. Schmiths Rescripter, Forord-
ninger samt Love og Anordninger fra 1814—70, 12
Bind. Den Guldbergske Lovsamling fra 1814—60,
6 Bind. Stangs Grundlovsfortolking. Bessel
Bergs Rescripter, 4 Bind med Register. Brandts
Repertorium fra 1815—42, 3 Bind med Register.
Lasjons Criminalret, 3 Bind med Supplement.
Halls Romerret. Paus gl. Love, 2 Bind. Indled-
ning til den norske Retsvidenskab. Møysfeldts Kirke-
ret. Corpus juris, 2 Bind. Orstedes Haandbog, 6
Bind; do. Archiv, 6 Bind; do. Juridisk Tidsskrift,
37 Bind. Gamle norske Love ved Keshser og Unger,
3 Bind. Graagaas, 2 Bind. Storthingsstidende
1857—59—60—62—63—71—72—73. Storthings
Efterretninger 1836—42—45—48—51—54—57—62
—63, m. fl. tilbørlig godt indb.

Det er også andre irrelevant tilfeller, men disse dukker ikke opp like mye, og er irrelevante på samme måte som de to kategoriene over, så jeg vil ikke gå inn på de her, men det er viktig å være klar over at de eksisterer.

1875

Om man ser i grafen over på utviklingen av hvordan 1814 ble brukt i *Dagbladet* i de fire utvalgte årene er det første man legger merke til, at 1814 ikke er skrevet en eneste gang i noen av utgavene utgitt i løpet av februar 1875. Dette var vel og merke bare en måned, men det sier fortsatt noe om utviklingen, spesielt om man ser på 1885, da det var 12 utgaver av *Dagbladet* som nevnte 1814, og både 1895 og 1905 hadde begge 15 utgaver som nevnte det. Som nevnt er dette bare en måned ut av året, og det er ikke alltid slik at nasjonalbiblioteket har alle utgaver av en avis, men dette store skillet peker mot at 1814 ble brukt mer i tiårene etter 1875. I *Aftenposten* blir det nevnt fire ganger, men de gangene det blir nevnt er irrelevante til oppgaven, tre av de er som en del av bok navn som har annonse i avisa, og den fjerde gangen blir det nevnt som fødselsåret på en tysk politiker.³³ I *Morgenbladet* ble det heller ikke egentlig nevnt noen ganger som er

³¹ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr.40B, 10.02.1875, s.3

³² Ukjent, *Morgenbladet*, Nr.49, 19.02.1875, s.2

³³ Ukjent, *Aftenposten*, Nr.42, 19.02.1875, s.1

relevante til denne oppgaven, selv med hvor mange ganger det ble nevnt. Flere av gangene var annonser og artikler hvor årstallet ble oppbrakt som fakta, ikke for å argumentere, i tillegg til at søkefunksjonen til nasjonalbiblioteket sin nettside plukket opp et tilfelle med 1874 som 1814. Det mest relevante var en artikkel om dødsfallet til en offiser under krigen i 1814, man kan argumentere for at dette viser at 1814, og de som sloss i 1814 var viktige for nordmenn i 1875, men dette vil jeg si er en relativt svak kobling.

I 1875 var det altså svært få tilfeller av at 1814 ble brukt, eller i det hele tatt nevnt, dette er vel å merke bare en måned, men fortsatt viser det veldig klart at 1814 ikke tok veldig mye plass i folks oppmerksomhet, i hvert fall i forhold til det vi skal se videre.

1885

Fra 1875 til 1885 økte antallet ganger 1814 blir nevnt betydelig i alle avisene utenom *Morgenbladet*, hvor det økte med en, (siden i et av eksemplene som søkefunksjonen til nasjonalbiblioteket plukket opp, så var det skrevet 1874).³⁴

Et viktig poeng med 1885 er at det var ett år etter parlamentarismen ble gjeldende i Norge. Dette kommer ofte opp i artiklene, mest treffende er dette i en artikkel fra *Morgenbladet* den 1. februar, i utgave nr.56. Artikkelen heter «Det 34te oredentlige Storting», og den diskuterer overgangen til parlamentarismen og endringene som har kommet med parlamentarismen. Det som er interessant for denne oppgaven er at artikkelen argumenterer for at forfatningen til Norge ikke lengere kan «dateres fra 17de mai 1814; det er fra 24de April 1869 og 1ste Juli 1884, fra aarlige Storting og Statsraadssagens Gennemførlse, den nu skriver sig». Altså argumenterer artikkelen for at slik regjeringen nå fremstår, så ser den ikke tilbake til 1814 og grunnloven, men den er heller styrt av meningene til de som regjerer i samtiden, og bruker dette for å undergrave legitimiteten til samtidens styre, og viser viktigheten av 1814 i forståelsen av grunnlaget for regjeringen.³⁵

Litt av grunnen til at 1814 dukket opp så mye i 1885, er at det ble skrevet mye om at *Hovedregisteret for Storthingsforhandlingerne fra 1814-1870* var tilgjengelig for å bli kjøpt i bokbutikker, noe som både ble reklamert for i annonser, i tillegg til i artikler i alle tre aviser. Annet enn at dette viser at den politiske historien hele veien tilbake til 1814 er viktig for allmenheten, så viser ikke dette i særlig stor grad bruk av 1814 som argumentasjon.³⁶

Et annet eksempel på at 1814 blir nevnt, uten å nødvendigvis bli brukt for å argumentere for noe, er i en artikkel om den nylig døde veteranen Gaardmand Elias Larsen Bøhren, som hadde vært stasjonert i Fredriksten festning i krigen med Sverige i 1814. Dette er også et eksempel på hvordan hendelsene i 1814 hadde en sentral posisjon i den offentlige bevisstheten i 1885, selv om jeg igjen vil si at slike artikler ikke viser veldig mye.³⁷

I nr. 67, utgitt den 26 februar 1885 derimot ser man en artikkel som diskuterer pensjon hvor den som har skrevet artikkelen går tilbake til 1814 for å diskutere hvordan pensjon ble håndtert i tiårene like etter 1814: «Det karakteristiske for disse vidtløftige Forhandlinger er i de første Decennier efter 1814, at Pensjoneringen strængt begrænses

³⁴ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr.58, 28.02.1875, s.1

³⁵ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr.56, 01.02. 1885, s.2

³⁶ Ukjent, *Dagbladet*, Nr.57, 17.02.1885, s.1

³⁷ Ukjent, *Dagbladet*, Nr.39, 04.02.1885, s.2

til de kongelig udnævnte Embedsmænd [...]».³⁸ Dette blir også diskutert i en artikkel i *Aftenposten*.³⁹

Et klarere bilde dette året får man kanskje fra en artikkel fra nr. 55 fra 15 februar som diskuterer en bok kalt *Norges første nationale scene*. Denne artikkelen snakker om utviklingen av norsk identitet siden 1814, og hvordan selvstendigheten fra Danmark var hendelsen denne identiteten vokste ut fra. I dette tilfellet var det for å argumentere for hvordan utviklingen av norsk teater er knyttet til utviklingen av norsk kultur generelt og da spesifikt 1814.⁴⁰

Fortsatt så ser man også eksempel på at 1814 blir brukt til mer politisk argumentasjon dette året også. I en artikkel kalt «Forsvarsagen» i utgave nr. 56 utgitt den 16. februar dette året, hvor avisen argumenterer for å forsterke Norge sine militære egenskaper, blir 1814 brukt som argumentasjon. Årstallet blir først nevnt ved at artikkelen nevner de 27000 mennene som beskyttet Norge mot Sverige i 1814, etter at artikkelen argumenterer for at den norske hæren hadde klart å: «... avise de Erobringsforsøg, som for altid vilde have tilintetgjort vor Selvstændighed». 1814 blir igjen nevnt i artikkelen senere, da den nevner at: «I 1814 bestemte Rigsforsamlingen, at den almindelige Værnepligt skulde indføres som Fundament for Forsvarsvæsenet». Altså så artikkelen tilbake til grunnloven, og spesifikt til riksforsamlingen som vedtok den for å argumentere for at militæret skulle bestå av flere menn. 1814 blir nevnt en tredje og siste gang i artikkelen, denne gangen for å direkte sammenligne hvor mange menn den norske hæren kunne bestå av i samtiden, med størrelsen på hæren i 1814 (27000 i 1814 mot 20000 i 1885 ifølge artikkelen). I alle disse tilfellene ser man artikkelen ta opp 1814 for å direkte sammenligne 1885 med 1814, og argumenterer direkte for hærens tilknytning til frihet og selvstendighet for landet. Dette er spesielt interessant om man ser på den militære oppbyggingen som skjedde i Norge før 1905, som nevnt tidligere i artikkelen var, i hvert fall fra norsk side, sett på som et viktig moment i selvstendighetskampen mot Sverige. Samtidig hadde Sveriges militære overmakt og vilje vært en av grunnene til at det ikke kom noe ut av konsulatsaken i 1892 eller 1895, som fortsatt var en del år etter denne artikkelen. Vel å merke blir det ikke satt fokus på at denne militære endringen måtte skje for å beskytte seg mot Sverige, slik som militæret senere ville bli, men heller slik at Norge og Sverige ikke skulle: «... dele Polen eller i al fald Danmarks Skjæbne». Faktisk er det et relativt stort fokus på at Norge og Sverige står sammen i dette. Fortsatt blir det også nevnt at: «Skulde alene Norge afvæbne, havde vi opgivet den Garanti som vi hos os selv bør besidde, mod at friste en lignende Skjæbne som under Danskevældet», altså et ganske klart poeng om at et sterkt militær er viktig for at Sverige ikke skal tvinge Norge til å gi opp den selvstendigheten de hadde, for å bli fullstendig underlagt Sverige.⁴¹

Også i *Morgenbladet* er det en artikkel som omhandler militæret, som nevner 1814. Dette er i utgave nr. 58 utgitt den 2. februar, i en artikkel «Om Norges rationelle Forsvar». Denne artikkelen går gjennom hva Norge sannsynligvis ville hatt som forsvar om de skulle vært involvert i en krig, og den har spesielt fokus på marinen. 1814 blir bare nevnt en gang, og den har enda mer fokus på at Norge og Sverige står sammen: «Og dog er Halvøens politiske og militære Stilling fulstændigt forandret, og i dobbelt henseende siden 1814.» Artikkelen argumenterer for at Norges militær burde være basert på havet, og på å styrke marinen, og at om Norge og Sverige står sammen så kan de sette sammen et godt nok forsvar til at de kan holde fiender unna. På grunn av dette

³⁸ Ukjent, Dagbladet, Nr.67, 26.02.1885, s.1

³⁹ Ukjent, Aftenposten, Nr.34, 10.02.1885, s.2

⁴⁰ Ukjent, Dagbladet, Nr.55, 15. 02.1885, s.3

⁴¹ Ukjent, Dagbladet, Nr.56, 16.02.1885, s.1-2

nevner artikkelen 1814 mer som starten på et samarbeid med Sverige som gjør at de har bedre mulighet til å overleve, heller enn starten på en selvstendig nasjon som de må gjøre alt de kan for å forsvare.⁴²

Det er også en artikkel kalt «hvad var forskjellen i Opfatningerne paa «Bathaniamødet?»» skrevet i nr.62 utgitt den fjerde februar dette året. Denne artikkelen er en oppsummering av diskusjonene som tok plass i et kirkemøte innen kirkesamfunnet Bethania, og om hvorvidt di skulle holde seg selvstendig i forhold til resten av den norske kirke, og spesifikt om de skal sende representanter til det kirkelige landsmøtet. Et av argumentene som kommer opp her er at de nå har muligheten til å: «... Tag at skaffe vor kirke dens 1814, dens selvstendighed og frigjørelse». Denne artikkelen viser et veldig godt eksempel på at 1814 blir brukt som et argument på en måte som ikke er direkte knyttet til nasjonalisme. I motsetning til de forrige eksemplene, hvor 1814 blir tatt opp i forhold til nasjonalt forsvar, noe som er veldig nærliggende både Norges evne til å være selvstendig, i tillegg til at det er nasjonalt dekkende, så har denne saken mindre direkte tilknytninger til hendelsene i 1814, men året blir fortsatt like naturlig brukt for å vekke lysten til selvstendighet.⁴³

I *Aftenposten* var det ikke veldig mye relevant. Det var mange dødsannonser, og artikler om folk som hadde vært soldater i 1814 som hadde nådd en høy alder, og i tillegg til det var det mange annonser for «Hovedregister til Storthings forhandlinger 1814-1870», som er diskutert ovenfor. Det var også artikkelen som diskuterte pensjonen pensjon for veteraner, som er nevnt ovenfor.

I 1885 ser man veldig mye mer aktiv bruk av 1814 i argumentering i forhold til 1875, hvor det i realitet ikke egentlig ble brukt i det hele tatt. Dette har nok til dels å gjøre med den opphetede politiske situasjonen, ettersom at parlamentarismen hadde blitt innført året før. Fortsatt ser man at 1814, og hendelsene i 1814, blir brukt for både å underbygge politiske argumenter, samtidig som det er åpenbart at det er et viktig øyeblikk som trekkes opp når det er snakk om frihet i andre situasjoner enn nasjonalistiske, som i artikkelen om Bathaniamøtet. Det er også interessant å se hvor 1814 blir brukt mest aktivt. Selv om grafen fra tidligere i analysen bare viser at «1814» blir nevnt noen få flere ganger i *Dagbladet* enn de to andre avisene dette året, så er det betraktelig flere tilfeller av relevante eksempler i *Dagbladet*. Dette vil jeg tro har å gjøre med at *Dagbladet*, en venstreorientert avis, har større interesse i å diskutere selvstendighet, og spesielt siden parlamentarismen var en stor seier for venstresiden av det politiske spektrum i Norge, så gir det mening at venstresiden er mer aktiv argumentasjonen, enn høyresiden, og det gir spesielt mening at de tar frem 1814 som et argument oftere. Når det er sagt, er ikke dette en absolutt regel, siden man ser begge sider bruke 1814 som argument, for eksempel artikkelen i *Morgenbladet*, som så tilbake på 1814 som året da Sverige og Norge ble forent, slik at de kunne stå sammen mot resten av Europa.

1895

Når det gjelder 1895, så er det en ting som er veldig åpenbart om man ser på grafen, og det er at i *Dagbladet* så har antall utgaver hvor 1814 blir nevnt økt betraktelig, mens *Morgenbladet* så vidt har økt, og *Aftenposten* har kommet opp til litt over der de to andre var året før. Om man ser nærmere på *Dagbladet*, så ser man også at 1814 ofte blir nevnt flere ganger i mange av utgavene det blir nevnt i. Dette er en endring fra tidligere år, da det stort sett bare har blitt nevnt en gang, de gangene det har blitt nevnt. Noe annet

⁴² Giertsen, *Morgenbladet*, Nr.58, 02.02.1885, s.1

⁴³ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr.62, 04.02.1885, s 1-2

som er verdt å merke seg, er at andelen av de utgavene 1814 blir nevnt i, hvor det bare er i en annonse, er færre enn tidligere år, altså er grafen litt misvisende, og jeg vil si at antall ganger 1814 blir nevnt har økt mer fra 1875 enn det ser ut som.

Det er også viktig å påpeke at måneden jeg ser på var midt i konsulatsakens mest hektiske og opphetede periode. Dette vil jeg tro fører til at 1814 blir nevnt særlig mye, og spesielt i forhold til selvstendighet og unionsoppløsningen, og i forhold til hva regjeringen burde gjøre fremover. I en artikkel i *Dagbladet* med overskriften «Stillingen.» diskuteres en henvendelse fra kongen til «den fungerende Stortingspresident» Sievert Nielsen om at kongen vil at Nielsen skal opprette regjering. I dette brevet argumenterer han for at «Stortingets Flertall maa altsaa ikke afvise Forhandlisvejen, naar det gjælder Spørgsmaal om Forandring i Fællesskabsforholde, der har bestaaet helt siden 1814». Dette er ikke et veldig direkte bruk av 1814 som argument, men jeg vil si at kongen her spiller på viktigheten av 1814 for norsk historie og identitet, og påpeker at siden da har Sverige og Norge vært i union.⁴⁴

I *Dagbladet* ser man også mange små tilfeller hvor 1814 blir nevnt veldig kort, og ofte bare viser til 1814 i en setning, for å vise til at hendelsene som skjer i samtiden er en fortsettelse av det som startet i 1814. For eksempel i en annen artikkel kalt «Sillingen.» fra den 17. februar, så henvises det til noe som ble skrevet i Dagsposten: «Stortingets Flertal har svaret verdigt og udmerket. Det er Standpunktet fra 1814 og 1860, som opretholdes, det som Nordmænende da var enstemmig enige om, og som selv vore dages Højre krumper og krummer sig ved at bestride nu».⁴⁵

«Hvilken Minister?»

Fortsatt så er det også mer komplekse argumenter som kommer fram, for eksempel har du en serie artikler med overskriften «Hvilken Minister?». Disse artiklene ble skrevet i *Dagbladet* i løpet av flere utgaver og omhandler hva Karl Johan i 1814 mente om hvordan unionen skulle løse utenrikssaker. Selv om de artiklene med denne overskriften er i *Dagbladet*, så er dette en sak som inkluderer alle tre avisene jeg bruker, selv om det er i *Dagbladet* mesteparten av diskusjonen foregår.

Diskusjonen starter i utgave nr.60 den 3. februar i *Morgenbladet*, i en artikkel kalt «Fædrene taler». Her argumenterer *Morgenbladet* for høyresiden sitt synspunkt, at Norge ikke har rett på et selvstendig konsulat, samtidig som den kritiserer venstre sine «radikale» holdninger til saken. I denne artikkelen, så nevnes det at «de norske Statsmagter aldrig tidtidligere har udtalt sig i anden retning».⁴⁶ Delen av *Morgenbladartikkelen* som dette sitatet har blitt tatt fra, ble da sitert i en artikkel den 10. februar i nr.41 av *Dagbladet*, etterfulgt av en kritikk av påstanden. Meste parten av denne artikkelen, sammen med hele *Morgenbladet* sin har fokuset på hendelser i 1827, men i løpet av denne artikkelen så kommer *Dagbladet* med et argument om at den første instruks fra Karl Johan til Norges regjering, inkluderte en del hvor *Dagbladet* mener at han sier at utenriksspørsmål skal håndteres av kongen sammen med Norges statsminister: «De diplomatiske Sager besørgeres umiddelbar af Kongen med Ministeren».⁴⁷ Diskusjonen utvikler seg videre i *Aftenposten* som går inn kritisk mot *Dagbladet* sine påstander den 12. februar. Her er de spesielt kritisk til påstanden fra *Dagbladet* om at det var den norske statsministeren som kongen mente med

⁴⁴ Ukjent, *Dagbladet*, Nr.43, 12.02.1895, s.1

⁴⁵ Ukjent, *Dagbladet*, Nr.48, 17.02.1895, s.1

⁴⁶ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr.60, 03.02.1895, s. 1-2

⁴⁷ Ukjent, *Dagbladet*, Nr.41, 10.02.1895, s. 1

«ministeren», men heller at det var snakk om den svenske Utenriksminister. Dette er en veldig kort artikkel, og den gjør ikke mye annet enn å si at *Dagbladet* tok feil, i tillegg til at den kommer med argumentet om at det var snakk om den svenske utenriksministeren, tar seg tid til å undergrave *Dagbladet*, for så å avslutte artikkelen.⁴⁸

Den første artikkelen med denne overskriften starter det med et direkte angrep på *Aftenposten*, både på argumentet deres og avisen selv, som de mener har misforstått hva Karl Johan hadde skrevet i sin første instruks. Uenigheten har allerede blitt lagt til grunne i tidligere utgaver; *Aftenposten* mener det er den svenske utenriksministeren Karl Johan peker til, mens *Dagbladet* argumenterer for at det er den norske statsministeren i Stockholm. Allerede her ser vi at hele diskusjonen ser tilbake til 1814, og til hva kongen i 1814 mente om utenrikssaken, de ser tilbake til det begge sider ser på som fundamentet for Norge, og trenger beslutningene gjort dette året for å underbygge argumentet sitt. I *Dagbladet* starter dette i utgave nr.45 gitt ut den 14. februar, og allerede her trekker artikkelen opp paragrafer i grunnloven for å underbygge argumentet sitt.⁴⁹

Neste gang man ser denne overskriften dukke opp i *Dagbladet* er den 20. februar, i nr.51. Her er det skrevet en reaksjon til den tidligere artikkelen, som ble sendt inn til *Dagbladets* redaksjon av Statssekretær Halfdan Lehmann. Denne reaksjonen påstår at den konklusjonen som *Dagbladet* har kommet til er umulig, og at det systemet som ble lagt til grunne i 1814 av Karl Johan, ikke var at Norge skulle ha sitt eget utenrikssystem. Etter reaksjonen kommer en tilbakevisning fra *Dagbladet* som ikke nødvendigvis motsier det som står i brevet, men som heller påstår at argumentene til statssekretæren bare videre underbygger poenget til *Dagbladet*.⁵⁰

Diskusjonen fortsetter i nr.55 den 24. februar, hvor *Dagbladet* videre reagerer på Lehmanns kritikk, i en utvidelse av det de skreiv i nr.51. Her understreker *Dagbladet* at de ikke motsier det at praksisen ble annerledes enn det Karl Johann hadde sagt, men fortsatt sto de fast på at det Karl Johann mente i 1814 var at det var den Norske statsministeren i Sverige som skulle, sammen med Karl Johann at beslutninger angående utenriksspørsmål. Videre gir de flere argumenter mot Lehmann, men hva presis disse går utpå på, vil jeg si ikke er veldig viktig for oppgaven, og de går stort sett i samme retning som den første artikkelen.⁵¹

Statssekretær Lehmann kommer med enda et innlegg i nr.59 den 28. februar, da han igjen argumenterer for sitt syn, og igjen motsier *Dagbladet* han, og kommer med motargumenter, igjen er innholdet med tanke på hva jeg ser etter for denne oppgaven, ikke særlig forskjellig fra de tidligere artiklene.⁵²

Jeg vil si at hele denne serien med artikler viser veldig godt, hvor viktig det var å se tilbake til 1814 i argumentene rundt forholdet til Sverige. Dette var en liten detalj om hvem Karl Johan mente med «Ministeren» i sine første instruks, og det startet en diskusjon som pågikk i løpet av flere utgaver, mellom flere aviser, og som tiltrakk seg statssekretærens oppmerksomhet. Dette selv når *Dagbladet* selv innrømmer i en av artiklene at Karl Johan ofte endret mening, og at praksisen var at Norge ikke hadde hatt rett på eget utenriksvesen.

⁴⁸ Ukjent, *Aftenposten*, Nr.91, 12.02.1895 s. 2

⁴⁹ Ukjent, *Dagbladet*, Nr.45, 14.02.1895, s. 1

⁵⁰ Ukjent, *Dagbladet*, Nr.51, 20.02.1895, s. 1

⁵¹ Ukjent, *Dagbladet*, Nr.55, 24.02.1895, s. 1

⁵² Ukjent, *Dagbladet*, Nr.59, 28.02.1895, s. 1

Om man ser på 1895 i forhold til 1885, så er det første man legger merke til at den er mer aggressiv, spesielt fra venstresiden. Hele «Hvilken minister?»-diskusjonen viser klart at diskusjonene hadde hetet seg opp mye i forhold til ti år tidligere. Denne aggressive holdningen ser man først og fremst, igjen, fra *Dagbladet*, som igjen virker ivrig på argumentasjon med bruk av 1814. Dette gir også mening, på samme måte som jeg vil si at parlamentarismens innførelse ga energi til venstresiden, så vil jeg si det samme om 1895, men i enda større grad. Dette var tross alt midt i toppunktet av konsulatsaken, og hendelsene som skjedde det året kunne ende i alt fra krig med Sverige til selvstendighet, i hvert fall sann mange av de som skrev disse artiklene så det. I 1895 ser man også at 1814 blir brukt som argument av de andre avisene, på vegene av høyresida, i større grad, noe som jeg tror kommer av at konsekvensene var høyere.

1905

Så kommer vi til 1905, året som vi har bygd opp til. Som man ser fra grafen ble 1814 nevnt svært mye dette året, som jeg vil si gir mening, med tanke på årets tilknytning til selvstendighet, og som vi har gått gjennom, så var mediene mer samlet dette året. Dette året er det spesielt mange tilfeller hvor 1814 kort blir nevnt, uten at artikkelen bygger videre, for eksempel med å si at noe har pågått siden 1814, eller at de ser tilbake på 1814 som et eksempel på norsk kamp for selvstendighet. Disse tilfellene er definitivt relevante og er med på å bygge opp et argument basert på tilknytningen til 1814, men de er for mange til å gå gjennom alle her, og det er tilfeller hvor 1814 bare blir nevnt kort, så jeg kommer bare til å bruke dette eksempelet fra nr.99 av *Morgenbladet*, hvor komiteen utvalgt av stortinget blir kalt det viktigste siden 1814. Både denne beskrivelsen av komiteen, og denne bruken av korte sammenligninger med 1814 kommer opp flere ganger.⁵³ I en lignende kategori som ofte kommer opp er forsøk på å beskrive hendelsene i 1814 på en måte som gjør at de passer til avisens argument. For eksempel, også fra *Morgenbladet*, men denne gangen fra nr.96, hvor det argumenteres for at: «Hvad der hændte i 1814 var, at Nordmændene var nødt og vungne [tvungne] til at underkaste sig svenskerne»⁵⁴

Mye av diskusjonen dette året er åpenbart rundt unionsoppløsningen, og argumenterer for hvorfor Norge må sloss for den. Da blir 1814 brukt på mange forskjellige måter, noen av de har blitt diskutert ovenfor. En av de mest åpenbare måtene er artikler som sammenligner hendelsene i 1814 med det som hendte i 1905. Et eksempel på dette finner man i nr.107 av *Morgenbladet*, hvor det under overskriften «Maalet» argumenteres med hvordan Norge i 1814 var militært underlegen Sverige i større grad enn i 1905, og i en verre situasjon enn i 1905 på alle nivå, og at det derfor ikke er grunn til å bøye seg i støvet mot svenskene, på samme måte som nordmennene ikke hadde gitt opp uten kamp i 1814.⁵⁵

En annen interessant artikkel, som med første øyekast kanskje kan virke litt irrelevant finner man i nr.89 av *Morgenbladet*. Denne artikkelen er skrevet til ære for Johan Cornelius Ohme, Generalmajor ved Fredrikstens festning i krigen mot Sverige i 1814. Man kan kanskje argumentere for at denne artikkelen er irrelevant på samme grunnlag som jeg tidligere har kalt artikler om døde veteraner og Eidsvollsmenn tidligere i oppgaven for irrelevante. Forskjellen her er for det første at denne artikkelen er mye lenger, og i den blir han omtalt som en nasjonal helt som sloss for Norge, og som var

⁵³ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr.99, 22.02.1905, s. 1

⁵⁴ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr.96, 21.02.1905, s. 1

⁵⁵ Ukjent, *Morgenbladet*, Nr.107, 26.02.1905, s.2

trist da krigen og landet var tapt til Sverige og Karl Johan. Det blir ikke brukt som et direkte argument for noe som helst, men med tanke på hendelsene som fant sted dette året, vil jeg si ganske sikkert at denne artikkelen ble trykt i avisa, i hvert fall i stor grad for å minne lesere på kampen om selvstendighet, og for å bygge opp nasjonalfølelsen deres.⁵⁶

Ut ifra gjennomgangen av 1905 hittil kan det virke som om hendelsene i 1814 ikke ble brukt særlig mye mer dette året enn andre år. Dette er først og fremst fordi utenom eksemplene ovenfor, så ble det ikke brukt særlig mye på unike måter, og det ville tatt for lang tid, og jeg vil ikke si at det har særlig mye for seg å ramse opp alle gangene det blir nevnt. Mengden det blir brukt, i relevante sammenhenger, vil jeg si definitivt har økt, og jeg vil også si at måten det blir brukt på har endret seg. I hoved eksempelet jeg brukte fra 1895 ble hendelser i 1814 diskutert gjennom flere forskjellige aviser for å underbygge at argument mellom avisene. I 1905 derimot er alle avisene på samme side, dette gjør at de ikke argumenterer med hverandre i særlig stor grad, i stedet er argumentasjonen rettet kun mot et formål, å overbevise leseren. Det er noen eksempel på diskusjoner som skjer over flere forskjellige aviser, men disse er veldig sjeldent antagoniserende, og når de er, så handler det om detaljer i saker de stort sett er enige om, for eksempel i *Aftenposten* nr. 81 hvor de i en artikkel kalt «Venstre og Lovlinjen» diskuterer hvordan et nytt og venstrevridd blad kalt *Norge* er kritiske til at regjeringen skal ta lovlinjen når det gjelder hvordan Norge skal håndtere unionsløsningen. Her er *Aftenposten* klart kritisk til dette bladet, men begge er fortsatt på i det større bildet på samme bildet når det gjelder unionsoppløsningen.⁵⁷

1905 er veldig annerledes fra alle de andre årene. For det første så var alle de tre avisene stort sett enige, som konsekvens av selvsensuren, men 1814 ble tatt opp i argumenter mye hyppigere enn tidligere, spesielt i de høyrevridde *Aftenposten* og *Morgenbladet*. Argumentene man så omhandla stort sett hvordan regjeringen burde stå fast på bestemmelsen om å gå mot unionsoppløsning. Selvfølgelig var det tilfeller hvor det var uenighet, men det var fortsatt uenigheter om hvordan unionsoppløsning skulle skje, ikke om det skulle skje.

Avslutning

Man ser fra det skrevet ovenfor at 1814 var et viktig år i norsk fellesidentitet i perioden mellom 1875 frem til unionsoppløsningen i 1905. Man ser også at bruken av året for å underbygge argumenter endret seg mye i løpet av de 30 årene. Fra å ikke egentlig bli nevnt i noen relevante sammenhenger i 1875, til å bli mer og mer relevant ettersom viktige utviklinger i forhold til unionen med Sverige kom, som innføringen av parlamentarismen, til 1895 da unionen kanskje var på sitt mest opphetede, til hendelsene som ledet opp til unionsoppløsningen.

Argumentasjonen endret seg både i mengde, da det i alle avisene var en oppover trend i mengden ganger 1814 ble brukt i argumenter, men også i måten argumentasjonen skjedde. I 1875 ble det som sagt ikke nevnt noe særlig, i 1885 derimot hadde du flere ganger bruk av 1814 som grunnlag for argumentasjon både i forhold til politiske spørsmål og forholdet til Sverige, men også i andre mindre nærliggende sammenhenger. I 1895 så man en mer aggressiv bruk av 1814, hvor du hadde argumenter som gikk over flere aviser på forskjellige sider av det politiske spektrumet i opphetede diskusjoner om hva som skulle skje med unionen med Sverige med grunnlag i hendelsene i 1814. I 1905

⁵⁶ Nielsen, *Morgenbladet*, Nr.89, 17.02.1905, s. 1

⁵⁷ Ukjent, *Aftenposten*, Nr.81, 11.02.1905, s. 2

hadde du enda en endring, da alle de tre avisene (sammen med resten av mediebildet i 1905) var stort sett på samme side.

Dette gir også et godt innblikk i den norske fellesidentiteten, til dels fordi disse avisene var med på å forme denne fellesidentiteten. Dette ser man gjennom innflytelsen selvsensuren hadde i å få enighet så å si landet over når det gjaldt spørsmålet om unionsoppløsning.

Kilder

Litteratur

- Dyrvik, Ståle. (2005). *Året 1814*. Gjøvik: Det Norske Samlaget
- Glenthøj, Rasmus. (2012). *Skilsmissen Dansk og norsk identitet før og efter 1814*. Viborg: Syddansk Universitetsforlag
- Gripsrud, Jostein (Red.). (2017). *Almenningen Historien om norskoffentlighet*. Oslo: Universitetsforlaget
- Melve, Leidulf & Ryymin, Teemu(Red.). (2018). *Historikerenes Arbeidsmåter*. Oslo: Unniversitetsforlaget
- Smith, Anthony D. (2010). *Nationalism (2.utg)*. Cambridge: Polity Press
- Terjesen, Bjørn. (2001). *Vi skiltes I fred oppløsningen av den norsk-svenske unionen I 1905*. Oslo: Universitetsforlaget

Avisartikler

Alt hentet fra nasjonalbiblioteket.no/nb.no: <https://www.nb.no/search?mediatype=aviser>

Aftenposten, Nr. 42, 19.02.1875, s.1

Aftenposten, Nr. 34, 10.02.1885, s.2

Aftenposten, Nr. 91, 12.02.1995, s.2

Aftenposten, Nr. 81, 11.02.1905, s.2

Dagbladet, Nr. 39, 04.02.1885, s. 2

Dagbladet, Nr. 55, 15.02.1885, s. 3

Dagbladet, Nr. 56, 16.02.1885, s. 1-2

Dagbladet, Nr. 57, 17.02.1885, s. 1

Dagbladet, Nr. 67, 26.02.1885, s. 1

Dagbladet, Nr. 41, 10.02.1895, s. 1

Dagbladet, Nr. 43, 12.02.1895, s. 1

Dagbladet, Nr. 45, 14.02.1895, s. 1

Dagbladet, Nr. 48, 17.02.1895, s. 1

Dagbladet, Nr. 51, 20.02.1895, s. 1

Dagbladet, Nr. 55, 24.02.1895, s. 1

Dagbladet, NR. 59, 28.02.1995, s. 1

Morgenbladet, Nr. 40B, 10.02.1875, s. 3

Morgenbladet, Nr. 42, 13.02.1875, s. 1

Morgenbladet, Nr. 49, 19.02.1875, s. 2
Morgenbladet, Nr. 50, 20.02.1875, s. 2
Morgenbladet, Nr.57B, 27.02.1875, s. 1
Morgenbladet, Nr.58, 28.02.1875, s. 1
Morgenbladet, Nr.56, 01.02.1885, s. 2
Morgenbladet, Nr.58, 02.02.1885, s. 1
Morgenbladet, Nr. 62, 04.02. 1885, s. 1-2
Morgenbladet, Nr. 60, 03.02.1895, s. 1-2
Morgenbladet, Nr.89, 17.02.1905, s. 1
Morgenbladet, Nr. 96, 21.02.1905, s. 1
Morgenbladet, Nr. 99, 22.02.1905, s. 1
Morgenbladet, Nr. 107, 26.02.1905, s. 1

Illustrasjoner

- Morgenbladet, Nr. 49, 19.02.1875 Hentet fra:
<https://www.nb.no/items/e2c78db49e63a7fe525e49ce4ccc0137?page=1&searchText=1814>

